

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดพิษณุโลก มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และผลการบริหารงานเพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดพิษณุโลก

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการศึกษาภาคสนาม ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยใช้การจดบันทึก บันทึกเทป และถอดเทป นำข้อมูลที่ได้ มาทบทวนตรวจสอบความถูกต้อง และวิเคราะห์ข้อมูล ตามความเป็นจริงที่ได้ศึกษามา

สรุปผล

จากผลการศึกษารูปแบบ ปัญหา และผลของการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. รูปแบบการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดพิษณุโลกมีการบริหารงานในรูปของโครงสร้างการบริหารงานโดยคณะกรรมการ 4 ฝ่าย คือ คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการส่งเสริม คณะกรรมการเงินกู้ และคณะกรรมการตรวจสอบ มีตำแหน่งหลัก คือ ประธาน รองประธาน เลขานุการ และกรรมการอื่นที่กลุ่มเห็นว่ามีควมจำเป็น
2. ปัญหา ปัญหาที่พบจากการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีดังนี้
  - 2.1 สมาชิกบางคนไม่ส่งคืนเงินกู้ตามกำหนด
  - 2.2 กรรมการไม่ได้ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และไม่มีเวลาปฏิบัติงาน
  - 2.3 สมาชิกบางคนไม่เข้าในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
  - 2.4 สมาชิกหวาดระแวงกลัวกรรมการจะไม่ยุติธรรม
3. ผลของการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คือ จึงทำให้สมาชิกมีเงินออม และใช้จ่ายยามเดือดร้อนจำเป็น

รูปแบบการพัฒนาการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

จากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดพิษณุโลก ตลอดจนการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบการพัฒนาออม

ทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งได้ข้อสรุปรูปแบบการพัฒนาการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ดังนี้

1. โครงสร้างการบริหาร

1.1 คณะกรรมการ การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ควรมีโครงสร้างการบริหารงานในรูปของคณะกรรมการ โดยคณะกรรมการได้รับการคัดเลือกมาจากสมาชิกที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และพร้อมที่จะทำงานเพื่อส่วนร่วม โดยแต่ละกลุ่มควรมีกรรมการ 4 ฝ่าย คือคณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการส่งเสริม คณะกรรมการฝ่ายเงินกู้ และคณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบ โดยมีตำแหน่งหลัก คือ ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และตำแหน่งอื่นที่จำเป็นสำหรับการบริหารงาน โดยแต่ละฝ่าย แต่ละตำแหน่งควรปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับอย่างเต็มกำลังความสามารถ

1.2 สมาชิก ผู้ที่จะมาเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จะต้องแจ้งความจำนงกับกลุ่ม และพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเอง ครอบคลุม ตามหลักการและวัตถุประสงค์ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ที่ส่งเสริมให้คนรู้จักประหยัด อดออม มีการวางแผนชีวิต วางแผนการใช้จ่ายในครอบครัว และพร้อมที่จะช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกด้วยกันยามเดือดร้อนจำเป็น

1.3 เงินทุน เงินทุนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นเงินสัจจะสะสมของสมาชิกที่นำมาวมกันเพื่อดำเนินกิจกรรมของกลุ่มในลักษณะการฝากเงินสัจจะสะสม เงินสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐและเอกชน และมีกิจกรรมให้สมาชิกกัยืมในกรณีสมาชิกมีความจำเป็นต้องดอกร้อยทั้งในด้านการประกอบอาชีพ และใช้จ่ายในครัวเรือน

2. กระบวนการดำเนินการบริหารกลุ่ม ดำเนินการโดยคณะกรรมการบริหารที่สมาชิกได้คัดเลือกขึ้นมาเพื่อบริหารจัดการทั้งด้านเงินทุน กิจกรรม และพัฒนาสมาชิกโดยใช้หลักการออมทรัพย์ในการพัฒนาตนเอง รู้จักการวางแผนชีวิต วางแผนการใช้จ่าย และสะสมทุนเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับชีวิตและครอบครัว กรรมการต้องมีเป้าหมายในปฏิบัติหน้าที่โดยมุ่งถึงประโยชน์ส่วนรวมและของสมาชิกเป็นเรื่องสำคัญ บริหารให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม ตั้งแต่เริ่มต้นคิด วางแผน และรับผลประโยชน์ร่วมกัน ส่งเสริมให้สมาชิกได้เรียนรู้ และสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

3. กระบวนการบริหารการออมทรัพย์ การส่งเสริมการออมทรัพย์ของสมาชิก จะเน้นการออมตามหลักการของการออมทรัพย์ คือ ส่งเสริมให้สมาชิกมีการใช้จ่ายอย่างประหยัด โดยลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ลดสิ่งฟุ่มเฟือย หารายได้เพิ่มในลักษณะการทำอาชีพเสริม หรือการปรับปรุงพัฒนาอาชีพเดิมให้มีผลผลิตสูง หรือมีค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพลดลง เพื่อจะได้มีเงินเหลือเก็บ แล้วย้นำเงินที่ได้นั้นมาฝากไว้กับกลุ่ม

4. กระบวนการบริหารหนี้สิน เมื่อสมาชิกแจ้งความจำนงขอกู้เงิน คณะกรรมการควรมีการตรวจสอบการนำเงินไปใช้ของสมาชิก ว่าสมาชิกจะนำไปทำอะไร หรือประกอบอาชีพอะไร มีค่าใช้จ่ายอะไรบ้าง และสิ่งที่สมาชิกจะทำนั้น มีความเสี่ยงต่อการไม่คุ้มทุนหรือไม่ ถ้าเป็นเรื่องของการประกอบอาชีพกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ควรประสานนักวิชาการ หรือผู้รู้มาแนะนำส่งเสริมการประกอบอาชีพนั้นๆ เพื่อให้การประกอบอาชีพของสมาชิกเกิดผลตอบแทนอย่างเหมาะสม

5. การสร้างความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในลักษณะการจัดประชุมชี้แจงสำหรับสมาชิก ส่วนคณะกรรมการ ดำเนินการสอนแนะนำงาน เพื่อให้คณะกรรมการและสมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถดำเนินกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งดำเนินการกับผู้ที่เกี่ยวข้อง 2 กลุ่ม คือ 1) คณะกรรมการ ดำเนินการในลักษณะของการสอนแนะนำงานจากเจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดูงานการบริหารงาน จากกลุ่มองค์กรต่างๆ ทั้งที่ ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จจากการดำเนินงาน 2) สมาชิก วิธีการที่ดำเนินการ คือ การประชุมชี้แจง การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ และการพัฒนาอาชีพ การดำรงชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มนี้จะดำเนินการเดือนละ 1 ครั้ง ในวันที่กลุ่มกำหนดให้สมาชิกนำเงินสดจะสะสมมาฝากกับกลุ่ม

รูปแบบการพัฒนาสำหรับคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

1. การพัฒนาคณะกรรมการ

การพัฒนาคณะกรรมการ ด้วยวิธีการสอนแนะนำงาน และการศึกษาดูงาน โดยเน้นด้านการบริหารงาน การจัดการ การวางแผนการดำเนินงาน การติดตามควบคุม และส่งเสริมการนำเงินไปใช้ของสมาชิก และงานด้านเอกสารหลักฐานต่างๆ

2. การพัฒนาสมาชิก

การพัฒนาสมาชิก ด้วยวิธีการประชุมชี้แจง และการพัฒนาอาชีพเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่สมาชิก

อภิปรายผล

การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นการดำเนินงานโดยคณะกรรมการ ซึ่งเป็นบุคคลที่สมาชิกคัดเลือกขึ้นมาให้ทำหน้าที่บริหารกลุ่มโดยกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต แต่ละกลุ่มจัดตั้งขึ้นมานั้นได้รับการแนะนำเผยแพร่การดำเนินงาน การบริหารกลุ่ม ตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง และดำเนินการบริหาร การจัดกิจกรรมของกลุ่ม แต่ละกลุ่มดำเนินการมาแล้วเป็นระยะเวลาอันยาวนาน บางกลุ่มมีการปรับเปลี่ยนคณะกรรมการ และปฏิบัติหน้าที่

กันมาในลักษณะได้คำแนะนำจากกรรมการด้วยกันบ้าง จากเจ้าหน้าที่บ้าง และใช้ประสบการณ์จากการเป็นสมาชิกเป็นกรรมการจากกลุ่มจากองค์กรอื่นบ้าง การดำเนินการบริหารจัดการกลุ่มจากประสบการณ์และความรู้ที่เคยได้รับ ซึ่งการบริหารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่ม องค์กร จะมีประสิทธิภาพเพียงใด จะดำเนินกิจกรรมได้สำเร็จมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหาร และการมีส่วนร่วมของสมาชิก เพื่อให้การดำเนินงานการบริหารของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีประสิทธิภาพ จากผลการวิจัยที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการวิจัย ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยที่ค้นพบ ดังนี้

1. รูปแบบ ปัญหา และผลของการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจากการค้นพบ รูปแบบการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตส่วนใหญ่มีโครงสร้างการบริหารงานในรูปของคณะกรรมการ โดยมีตำแหน่งหลัก คือ ประธาน รองประธาน เลขานุการ ทรัพย์ญิก และตำแหน่งอื่นที่กลุ่มเห็นว่ามีความจำเป็น แต่การบริหาร การปฏิบัติหน้าที่จะดำเนินการในลักษณะของการช่วยกันทำงาน โดยไม่ได้ปฏิบัติตามบทบาทที่ได้รับอย่างชัดเจน และปฏิบัติโดยกรรมการบางกลุ่ม บางคนเท่านั้น

ด้วยสาเหตุดังกล่าว ทำให้การบริหารงานของคณะกรรมการขาดประสิทธิภาพไม่เป็นไปตามแนวทางการบริหารงานของกรมการพัฒนาชุมชนที่ส่งเสริมให้มีการบริหารงานโดยคณะกรรมการ 4 คณะ คือ คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการส่งเสริม คณะกรรมการเงินกู้ คณะกรรมการตรวจสอบ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2541 : 32) ส่งผลให้เกิดปัญหาหลายด้าน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ปัญหาสมาชิกบางคนไม่ส่งคืนเงินกู้ตามกำหนด สาเหตุที่สมาชิกไม่ส่งคืนเงินกู้ตามกำหนด เช่น ผู้กู้ยืมเงินกลุ่มมาแล้วไม่ได้นำมาลงทุนในการประกอบอาชีพ เพื่อให้เกิดผล แต่นำไปใช้จ่ายในครัวเรือน ซึ่งก็ทำให้เงินหมดไปโดยไม่ได้สร้างรายได้ให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง และครอบครัว ซึ่งไม่เป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านการพัฒนาตนเอง (สมใจ ลักษณะ, 2543 : 81) ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับตนเอง เพื่อนำไปสู่ความเจริญในตนเอง โดยมีจุดหมายสูงสุด คือการมีชีวิตที่มีคุณภาพ มีความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่การงาน ซึ่งส่วนหนึ่งอาจมีผลมาจากการที่คณะกรรมการไม่เคร่งครัดในการพิจารณาเงินกู้ของสมาชิก และขาดการติดตามสนับสนุนการนำเงินไปใช้ของผู้กู้ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ (อุทัย หิรัญโต, 2525 : 7) ได้กล่าวว่า กระบวนการบริหาร มีการกระทำหลายการกระทำที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องกันไป ตามลำดับ และมีการพึ่งพิงอาศัยซึ่งกันและกัน ถ้าการกระทำหรือตัวกระทำส่วนหนึ่ง ส่วนใดบกพร่องหรือไม่ประสานสัมพันธ์กัน การบริหารนั้นก็อาจจะไม่มีประสิทธิภาพ

1.2 ปัญหากรรมการไม่ได้ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับ และบางคนไม่มีเวลาปฏิบัติงาน ซึ่งในการคัดเลือกคณะกรรมการครั้งแรกนั้น ก็จะมีการกำหนดว่าใครมีตำแหน่งอะไร และมีหน้าที่อย่างไร แต่ถึงเวลาปฏิบัติหน้าที่จริง กรรมการจะทำงานในลักษณะช่วยกันทำงาน และทำงานโดยบางกลุ่ม บางคน โดยไม่ได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับ ซึ่งมีตำแหน่งหลักในการปฏิบัติงาน คือ ตำแหน่งประธาน เลขานุการ และเหรัญญิก ซึ่งไม่ปฏิบัติตามแนวคิดของการบริหารองค์กรให้รูปคณะกรรมการ (ธงชัย สันติวงษ์, 2529 : 197 – 200) ที่ได้กล่าวว่า การที่จะทำให้คณะกรรมการปฏิบัติงานได้อย่างดีต้องกำหนดวัตถุประสงค์และมอบอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการให้ชัดเจน มีการคัดเลือกบุคคลที่มีความสามารถเหมาะสมมีประสิทธิภาพ และ มีความสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

1.3 ปัญหาสมาชิกไม่เข้าใจการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งเป็นผลมาจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตแต่ละกลุ่มมีการจัดตั้งมานานแล้ว ซึ่งในช่วงแรกของการจัดตั้งจะมีเจ้าหน้าที่ เข้ามาประชุมชี้แจง และเมื่อมีการจัดตั้งและดำเนินการแล้ว ผู้ที่จะได้รับการพัฒนาจะมีเพียงคณะกรรมการเท่านั้นที่ได้รับการฝึกอบรมด้านการบริหาร การพัฒนา กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งตรงกับแนวคิดในการจัดตั้ง การพัฒนา และการคงอยู่ขององค์กร (ไพรัตน์ เตชะรินทร์, 2521 : 14) ที่กล่าวว่าในระยะแรกของการจัดตั้งต้องอาศัยบุคคล ผู้รู้ ผู้นำ หรือบุคคลภายนอกที่เก่งบริสุทธ์ในเป็นผู้ให้คำแนะนำ ให้การสนับสนุน กลุ่มสมาชิกผู้ริเริ่มก่อตั้งอย่างต่อเนื่องในระยะแรก โดยมีการทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ และ เป้าหมายของการจัดตั้งกลุ่มเป็นเรื่องจำเป็นต้องดำเนินการและได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือมากกว่าด้านอื่น แต่ไม่เป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร (พนัส หันนาสินทร์, 2542 : 80) ที่กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรจะต้องกระทำเป็นการต่อเนื่องอย่างไม่มีวันจบสิ้น ซึ่งตรงกับการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกของกลุ่มควรจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีประสิทธิภาพ

1.4 สมาชิกหวาดระแวงกลัวกรรมการจะไม่ยุติธรรม โดยเฉพาะการพิจารณาเงินกู้ของสมาชิก ซึ่งสมาชิกต้องการจะได้เท่ากับที่ตนเองระบุแต่กรรมการจะพิจารณาจากความจำเป็น ความสามารถในการส่งคืนเงินกู้ และพฤติกรรมของสมาชิกผู้กู้ว่าเป็นลักษณะใด ถือว่ากรรมการปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ (สมพงษ์ เกษมสิน, 2531 : 30) แต่จะต้องดำเนินการสร้างความเข้าใจ และ กำหนดแนวทางหลักเกณฑ์การพิจารณาให้สมาชิกทราบกันอย่างทั่วถึง

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

รูปแบบการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตควรมีรูปแบบที่สำคัญ

ดังนี้

2.1 โครงสร้างการบริหารงาน มีโครงสร้างการบริหารงานในรูปของคณะกรรมการที่กรรมการได้รับการคัดเลือกมาจากสมาชิกที่มีความรู้ ความสามารถ และพร้อมที่จะทำงานเพื่อส่วนรวม มีคณะกรรมการ 4 ฝ่าย คือ คณะกรรมการฝ่ายอำนวยการ คณะกรรมการส่งเสริม คณะกรรมการฝ่ายเงินทุน และคณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบ มีตำแหน่งหลัก คือ ประธาน รองประธาน เลขานุการ และตำแหน่งอื่นที่กลุ่มเห็นว่ามีความจำเป็น มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบตามบทบาทที่ได้รับอย่างชัดเจนและส่งเสริมให้แต่ละคน แต่ละตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบอย่างเต็มกำลังความสามารถ

2.2 สมาชิก จะต้องเป็นผู้ที่แสดงตนว่าต้องการเข้ามาเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจ มีความรู้ ความเข้าใจการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่มอย่างเคร่งครัด

2.3 เงินทุน คณะกรรมการจะต้องบริหารเงินทุนของกลุ่ม ทั้งด้านการรับฝากเงินสัจจะสะสม และการบริหารเงินทุนให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิก

2.4 การพัฒนาศักยภาพของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ การดำเนินงาน และการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตแก่สมาชิก ด้วยวิธีการประชุมชี้แจง การส่งเสริมอาชีพ การส่งเสริมกิจกรรมลดรายจ่าย ส่วนคณะกรรมการควรดำเนินการพัฒนาด้วยวิธีการสอนแนะนำ จากผู้รู้ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และการศึกษา ดูงานด้านการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มวิสัยทัศน์ให้แก่คณะกรรมการด้านการบริหารจัดการ

3. บุคลากรที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนารูปแบบการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีบุคลากรที่เกี่ยวข้องดังนี้

3.1 คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

3.2 สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

3.3 ผู้ที่เป็นวิทยากรให้ความรู้การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ

การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นการดำเนินงาน โดยคนในหมู่บ้าน ชุมชน ซึ่งมีสถานที่ดำเนินการอยู่ในหมู่บ้าน ตำบล ส่วนหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการสนับสนุนการทำงานของผู้นำ กลุ่ม องค์กร และประชาชนจะมีหลากหลาย เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตร สาธารณสุข สหกรณ์ ฯลฯ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จะต้องส่งเสริมการทำงานของผู้นำ กลุ่ม องค์กร อยู่แล้ว ดังนั้นวิทยากร ในการให้ความรู้แก่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตควรเป็นบุคลากรของหน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้

4. งบประมาณ

4.1 การให้ความรู้แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานของ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ไม่ต้องใช้งบประมาณ เพราะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะต้องสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มอยู่แล้ว เพียงแต่กรรมการต้องประสานงานขอความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มาให้ความรู้ ในช่วงวันที่กลุ่มกำหนด

4.2 การอบรมให้ความรู้การพัฒนาอาชีพ การสาธิต ซึ่งอาจจะมีค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์บ้างนั้น ควรแนะนำให้คณะกรรมการได้ประสานหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ให้การสนับสนุน หรือให้คณะกรรมการวางแผนจัดสรรผลกำไรของกลุ่ม มาเป็นค่าใช้จ่ายพัฒนาการบริหารงานของกลุ่ม

4.3 ค่าใช้จ่ายในการศึกษาดูงานของกรรมการ ควรแนะนำให้คณะกรรมการได้จัดสรรผลกำไรของกลุ่ม หรือขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีหน้าที่ในการดูแลสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม องค์กรในหมู่บ้าน ตำบล

5. การประเมินผล

ในการประเมินผลหลังจากที่กลุ่มได้มีการพัฒนาการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต แล้วควรจะมีการประเมินผลทุกเดือน และดำเนินการใน 2 ส่วนคือ

5.1 คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จะต้องมีการติดตามประเมินผลหลังจากที่สมาชิกและคณะกรรมการได้รับการพัฒนาแล้ว ทั้งในเรื่องของการออมเงินเพื่อดูว่าสมาชิกมีการพัฒนาในเรื่องต่อไปนี้หรือไม่

5.1.1 การฝากเงินสัจจะสะสม ซึ่งดูการได้มาซึ่งเงินฝาก ปริมาณเงินฝากของสมาชิก ว่าเมื่อสมาชิกได้เข้าร่วมกระบวนการแล้วมีค่าใช้จ่ายลดลง และมีเงินออมเพิ่มขึ้นหรือไม่

5.1.2 หนี้ เป็นการวัดจำนวนเงินของผู้กู้ว่าลดลงหรือไม่ และนำเงินที่กู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากน้อยเพียงใด เมื่อถึงกำหนดชำระเงินกู้ ผู้กู้ส่งเงินครบตามจำนวน และกำหนดหรือไม่

5.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจะต้องทำการประเมินระดับการพัฒนาของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตว่ากลุ่มมีพัฒนาการดีขึ้นหรือไม่

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการพัฒนา รูปแบบการบริหารงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุง และพัฒนาการบริหารงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในระดับดำเนินการ

1.1 เจ้าหน้าที่รัฐ ในฐานะที่ทำงานคลุกคลีกับผู้นำ กรรมการ และสมาชิกกลุ่มองค์กรต่างๆ ในหมู่บ้าน ควรนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการสนับสนุนการพัฒนา กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยเน้นด้านการสร้างความรู้ ความเข้าใจ การดำเนินงาน เพื่อสร้างความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้าน ชุมชน

1.2 เจ้าหน้าที่ของรัฐ ควรให้การสนับสนุน นิเทศ ติดตามการดำเนินงานของกลุ่มอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อช่วยสนับสนุนการดำเนินงานและตรวจสอบแนะนำการจัดทำเอกสารการเงินของกลุ่มเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่สมาชิกและคณะกรรมการ

1.3 หน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง ควรมีการประสานความคิดการทำงาน ในการสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม ในแนวทางเดียวกัน และให้การสนับสนุนด้วยการสร้างจิตสำนึก และความรู้สึกเป็นเจ้าของให้เกิดขึ้นกับสมาชิกและคณะกรรมการ

1.4 หน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปพิจารณาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และความพร้อมของแต่ละพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการวิจัยและพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

2.2 ควรดำเนินการวิจัยปัจจัยที่ส่งเสริมให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

2.3 ควรดำเนินการวิจัยผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต